

Suzan Hilhorst

Eclips

Roman

HOLLANDS DIEP
AMSTERDAM
2018

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden van copyrightmateriaal te bereiken. Zij die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, kunnen zich tot de uitgever wenden.

© Hollands Diep, Amsterdam 2018
© Omslagfoto: Shutterstock | Haywiremedia
Omslagontwerp: Bij Barbara, Amsterdam
Typografie: Crius Group, Hulshout
Foto auteur: © Wybe van Brakel

ISBN 978 90 488 3964 3
ISBN 978 90 488 3965 0 (e-book)
NUR 301

www.hollandsdiep.nl
www.overamstel.com

O V E R A M S T E L
uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Nils, Sara en Liv

*Tien jaar geleden miste ik door buspech de boot naar het Hondurese
eiland Roatán, in de volgende zat jullie vader.*

Twee waarheden kunnen elkaar niet tegenspreken.

– Galileo Galilei

Proloog

Nog tien minuten en alles was bepaald. Ze stond in haar kamer bij het raam en had de gordijnen aan de kant geschoven. Voor haar ogen wapperde de vitrage op de tocht. Beneden op straat was het leven op gang gekomen, eerst rustig en overzichtelijk, daarna steeds sneller. Geluiden van krantenjongens, zigzaggend over straat, waren vervangen door de zware voetstappen van fabrieksarbeiders.

Ze had het allemaal roerloos gadegeslagen, haar koffer naast zich op de grond. Dikke kousen tot haar knieën met daarboven de A-lijnrok die ze samen met haar moeder had gekocht in het nieuwe winkelcentrum. Vorig jaar. In een andere tijd. Ze voelde zich wee worden bij die herinnering. Over haar felroze blouse had ze nu een trui aangetrokken, zodat het niemand opviel dat ze de knopen niet meer kon dichtdoen.

Inmiddels was duidelijk dat het leven zich niets van haar aantrok. De mensen ook niet trouwens. Ze naderde in hoge snelheid haar kruispunt, maar er was niemand die zich daar druk over maakte. Gek genoeg school daar ook geruststelling in. Wat er ook zou gebeuren: de kinderen zouden joelend over straat rennen, de postbode zou zijn fiets over de klinkers manoeuvreren en 's middags zou de geur van rottend groen zich onveranderd door het huis verspreiden als de schillenboer zijn afval kwam verzamelen. Ergens in al dat dagelijkse leven zou ze blijven bestaan, precies zoals ze was.

Natuurlijk. Ze moest sterk zijn. Voor tranen was het te laat, had de dokter gezegd. Het was haar eigen schuld geweest en het resultaat van die fout groeide nu in haar buik, onomstotelijk en

zonder ophouden. Groter, alsmāar groter, in haar dromen soms tot monstrueuze omvang. Het kon haar nog elke dag verbazen hoe overheersend zoiets kleins kon zijn. Ze had er niets meer over te zeggen, het kind in haar buik leefde volgens zijn of haar eigen wetten. Het enige wat ze kon doen was afwachten.

Misschien zou hij zich afvragen waar ze was gebleven, al had haar moeder haar op het hart gedrukt dat ze zich geen illusies moest maken. Mannen dachten maar aan één ding, zei ze. En een jongen was niet meer dan een kleine man. Het was de eerste keer dat ze zoiets had gehoord, maar wat ze ook probeerde, ze kon zich niet voorstellen dat er bij hem geen sprake was van liefde. De gesprekken die ze samen hadden. De manier waarop hij naar haar keek. De kleine cadeautjes en briefjes die hij 's ochtends onder haar roestige fietszadel schoof als zij nog warm onder de dekens lag.

En dus was ze deze keer vroeg opgestaan. Ze had zich aangekleed en haar koffer gepakt. Daarna was ze bij het raam gaan staan. Een beetje uit het zicht, maar wel zo dat ze de hele straat kon zien, vooral haar fiets. Haar zadel glom hoopvol in de vale ochtendzon. Zodra hij zou komen, zou ze naar beneden rennen, de voordeur door.

Hem alles vertellen.

Hij zou zijn hand op haar buik leggen en haar beloven dat het goed kwam. Zijn adem zou in zelfverzekerde wolkjes naar buiten komen en met gesloten ogen zou ze zacht tegen hem aan leunen.

Eerst dacht ze nog dat ze griep had. De misselijkheid was zo heftig geweest dat ze elke ochtend moest overgeven. Ook tijdens de les, in de koude toiletten van de meisjesschool. Een van de zusters stuurde haar naar huis, waarna ze vier dagen in bed bleef. Het hielp een beetje, maar in de weken die volgden bleef ze zich vreemd voelen. Pas toen ze in de spiegel zag hoe gespannen haar buik was, werd ze onrustig. Natuurlijk had ze in eerste instantie niets gezegd.

Ze dacht: als ik het zeg, dan is het echt.

Maar er was er geen ontkomen aan. Op een ochtend had haar moeder haar vastgepakt alsof de grond onder haar voeten verdween: ‘Gloria, wat heb je gedaan?’

De dokter had met één hand op haar buik de diagnose bevestigd en toen was het snel gegaan. Voordat haar vader was thuisgekomen van zijn werk, had haar moeder al contact gezocht met een tehuis voor ongehuwde moeders. ’s Avonds waren ze met zijn drieën aan tafel gegaan om het hem te vertellen. Haar moeder nam het woord, niemand verwachtte anders.

Het was gek hoe ze zich nog precies kon herinneren uit welke kopjes ze hadden gedronken (die speciale voor de visite, zonder barstjes en met perfect geschilderde molentjes), maar dat ze niet meer wist wat er gezegd was. Alleen nog dat haar vader had gehuild, ondraaglijk stil. Alsof de tranen op zijn wangen niet van hem waren. Stromend water zonder bron.

‘We gaan.’

Haar moeders stem klonk fel van beneden. Snel legde Gloria haar handen op haar oren, stapte naar voren en drukte haar neus tegen het glas. De koude buitenlucht drong dwars door alles heen. *Het moet*, sprak ze tegen zichzelf. *Het moet nu gebeuren*. Beneden hoorde ze de klok slaan. In het huis naast haar klonk de stem van Ab Goubitz, *Goedemorgen luisteraars, staat u allen klaar? We zwaaien onze armen in het rond*. Ze kneep haar ogen dicht en telde de seconden.

Vier, vijf, zes.

Ogen weer open, niets.

Zeven, acht.

Dichthouden. Nog even wachten, anders brengt het ongeluk.

Negen... tien.

Nog steeds niets. Geen jongen op een oude fiets, niet dat donkere, dansende haar, die glimlach. De straat werd wazig. Woedend

probeerde ze haar verdriet weg te wrijven, maar het bleef komen. Zomaar.

‘Kom.’ Haar moeders hand trok haar weg bij het raam en leidde haar naar beneden. Ze hield zich stevig vast aan de trapleuning. Het duizelde in haar hoofd.

Een nieuwe zucht: ‘Even doorlopen, ik weet dat het moeilijk is, maar het moet.’

In de gang stond haar broertje te wachten, zijn armen wijd en welkom. Hij gaf haar een ongemakkelijke knuffel. Haar buik schuurde schaamteloos tegen zijn lichaam. Snel duwde ze hem weg. Er schitterde onbegrip in zijn ogen.

‘Dag, lieverd,’ mompelde ze. Hij staarde naar zijn voeten en knikte vaag.

Met lichte dwang duwde haar moeder haar richting de deur. ‘Papa wacht op ons.’

Het was koud in de straat. Kouder dan ze zich had voorgesteld. In de verte beloofden de wolken regen, zoveel regen dat de kinderen misschien wel binnen zouden blijven vandaag. Maar niet de postbode en de schillenboer, die zouden blijven komen, dat moest. Ze zouden hun regenjassen aantrekken en in hun donkergroene laarzen stappen. Ze zouden diep ademhalen en vol goede moed de deur naar buiten opengooien.

Elke dag, behalve zondag. Totdat ze weer terug was.

Ze waren al bijna de straat uit toen ze nog even omkeek. Haar fiets stond verloren tegen de muur. Het zadel was kaal en leeg en zwart.

Nu moet hij komen, dacht ze, nu.

Zestig jaar later

MARTIJN

16 november 2017, 09:00 uur

Een gewone, nieuwe dag. Het lijkt alsof de zon vanochtend niet is opgegaan. Grijs wolken vol regen glijden door de lucht. De wereld is kil en vochtig als ik de voordeur achter me dichttrek. In de struik naast het grote raam hangt een kruisspin te bungelen. Zware druppels drukken haar web omlaag, terwijl ze gelaten wacht of het zal breken. Alles is nog mogelijk.

In de voortuin ruikt het naar winter. Een aardeachtige geur die in mijn neusgaten kruipt. Snijdende wind schuurt langs mijn oren. Waterkoud noemde hij dat, de vader die zich nu soms als een kind aan mijn benen omhoogtrekt. Als de meeste mensen zich in de herfst langzaam terugtrokken in hun huizen met fleecedekens en thee, gooide hij in een soort tegendraadse beweging de deuren open. Wagenwijd.

‘Naar buiten!’ riep hij terwijl wij, zonder jassen en handschoenen, in de gang stonden te bibberen.

‘Van kou word je sterk.’

Mijn moeder keek afkeurend toe achter het grote raam, terwijl mijn zus Femke en ik probeerden warm te worden van de spelletjes die hij, in grenzeloos enthousiasme, voor ons had bedacht. Als we niet veel later met een fikse verkoudheid op bed lagen, pakte hij een stoel en kwam met een bedrukt gezicht naast ons zitten. Zo zwegen we dan minuten naast elkaar. Van verveling telde ik tot duizend en weer terug.

Nooit bood hij zijn excuses aan.

Ik kan me een herfst herinneren waarin het zo warm was dat de natuur van verwarring opnieuw begon te groeien. Herfstorchideeën schoten uit de grond. Aan de takken van de prunus verschenen voorzichtige knoppen. Dagen had mijn vader het gadeslagen. Nadat hij van zijn werk was thuisgekomen, plofte hij in een stoel en keek beduusd de tuin in, zijn ogen strak op het ontluikende groen.

Het duurde een week, toen pakte hij een hark, een snoeischaar en een schep, en ging fluitend aan het werk tot er niets meer over was dan een berg losgewoelde, zwarte aarde. Tevreden leunde hij tegen het rotte hout van ons tuinhuis.

‘Zo,’ riep hij opgelucht. ‘En nu geen gekkigheid meer.’

In de auto sluit ik mijn telefoon aan op de radio. Ik selecteer een afspeellijst van Ramses Shaffy, op een of andere manier lijkt me dat toepasselijk voor vandaag. Uit mijn tas vis ik een briefje met daarop het adres van de autoverhuur: KETELS CAR RENTAL. Onhandig typ ik de straatnaam over in mijn navigatiesysteem.

‘Ga rechtdoor,’ klinkt het ongeduldig.

‘We zullen doorgaan,’ zingt Shaffy.

Ik start de motor.

Het is uitgestorven op straat. Tussen twee liedjes door, hoor ik hoe de stilte op de bumper breekt. Een stoplicht laat me wachten op niemand. Even krijg ik het onbehaaglijke gevoel dat de gehele mensheid vannacht is uitgestorven. Een onbekend virus heeft iedereen van de aardbodem weggevaagd en alleen ik blijf, om onbegrijpelijke redenen, resistent. Nu zit ik opgescheept met een oneindig grote wereld vol mogelijkheden, alleen is er niemand die me kan vertellen wat ik met al die vrijheid aan moet. Ik ril.

Het licht springt op groen en schokkerig trek ik op.

‘U hebt een personenbus besteld,’ roept de kalende man achter de balie. ‘Een per-so-nen-bus. Echt.’

Op zijn lippen bungelt een niet-brandend shagje. Naast hem

schalt een verstofte radio. Het geluid is zo blikkerig dat het moeilijk te achterhalen is om welk nummer het gaat. Achter mij staan twee klanten ongeduldig te draaien. De ruimte is gevuld met de geur van teer, benzine en een verontrustende zweem van smeltend plastic. Ik heb moeite met ademen.

‘Nee,’ poog ik rustig. ‘Een bestelbus. Ik moet mijn vader verhuizen, dus ik heb veel ruimte nodig. Ik kan onmogelijk een personenbus hebben besteld. Dat zou waanzin zijn.’

‘En toch is het zo,’ mompelt de man. ‘En ik kan wel kijken of ik nog een bestelbus heb ergens, maar wat moet ik dan met die personenbus? Die heb ik voor u gereserveerd.’

Voor de zekerheid herhaalt hij de woorden *voor u* nog een keertje.

‘Dat weet ik niet, wat u met die personenbus moet, maar ik heb een bestelbus besteld. En mijn vader moet vandaag verhuisd worden, dus ik wil...’

‘Ja...’ Hij haalt zijn schouders op. ‘We kunnen zoveel willen.’

Achter me hoor ik iemand zuchten. Diep en hoorbaar, een non-verbaal protest. Ik weet niet of de aanklacht voor mij of de verhuurder is bedoeld. Toch voel ik me opgejaagd.

Vanonder zware wenkbrauwen kijkt de verhuurder me spottend aan. Het missende haar op zijn hoofd lijkt zo naar zijn gezicht gekropen. Zijn snor oogt vies en onverzorgd. Op zijn t-shirt prijkt in grote letters: DAM TOT DAMLOOP 2014. Niets in mij wil hem tegemoetkomen, maar mijn vader wacht en ik heb geen tijd voor ruzie. Vandaag moet ik mijn energie zorgvuldig verdelen.

‘Zal ik anders iets extra betalen, ter compensatie?’

‘Vooruit,’ knikt hij. ‘Ik zal u matsen.’

Hij maakt de papieren in orde en rekent de helft meer voor de bestelbus.

*

Een halfjaar geleden waren we voor het eerst in het verpleeghuis geweest. Plechtig en onder de indruk was mijn vader aan mijn hand over de drempel gestapt, een klein kind op zijn eerste schooldag. Zijn rug bezweek haast onder de grote, zwarte rugzak, die hij sinds kort altijd met zich meedroeg. Ik wist eigenlijk niet wat hij daarin bewaarde.

In de hal bleef hij stokstijf staan. Volledig in gedachten tuurde hij naar de oude, granieten vloer in de gang. Ik voelde het ongecontroleerde trillen van zijn ledematen. Zijn adem die zacht piepend werd uitgestoten. Het leek alsof zijn broze lijf elk moment in duizend stukken uiteen kon vallen. Om dat te voorkomen legde ik mijn arm om zijn schouders en trok hem dicht tegen me aan. Een kind dat een kind troost.

‘Gaat het goed, pap?’

‘Het is de Dom, Tijn. De Domtoren. Ik kan hem zien vanaf hier.’ Hij fluisterde het, misschien bang dat als hij het hardop zei, de betekenis van zijn woorden zomaar zou vervliegen in de ruimte. Door het te fluisteren bleef de gedachte nog een beetje van hem, hoefde hij er geen afscheid van te nemen.

Ik ontkende niets, hoewel ik zeker wist dat je de Domtoren niet kon zien vanuit het verpleeghuis. Zelfs niet als je op het dak zou klimmen, je rug zou rechten en op je tenen ging staan. Een bank had twee torens gebouwd tussen de Dom en het huis. In plaats van de Dom zagen de bewoners zichzelf weerspiegeld in de ramen van de flats. Het leek ze, stuk voor stuk geboren en getogen Utrechters,

nauwelijks te deren. Ergens in de reflectie van die ramen moeten ze nog zijn, dacht ik.

Een vriendelijke verpleegkundige vroeg wat mijn vader wilde drinken.

‘Toe maar,’ lachte hij. ‘Is dat inclusief?’ En toen serieus: ‘U komt toch wel uit Utrecht?’

Ze negeerde zijn vraag en bracht ons twee koppen koffie op een schoteltje.

Over alles was hij vaag geweest, behalve over zijn voorkeur voor de stad Utrecht. Nadat ik voorzichtig had geopperd dat het misschien beter was als hij verhuisde naar een huis waar meer mensen woonden zoals hij, had hij afwezig wat gemompeld over iets wat hij op televisie had gezien. Pas toen ik wegging had hij het ineens geroepen. Zomaar, uit het niets had hij zijn hand opgestoken zodat iedereen zou luisteren. Een gek die speelt dat hij normaal is.

‘Dan wel Utrecht!’ brieste hij. ‘Sterven doe ik het liefst waar ik geboren ben.’

*

De verpleegkundige was bij ons aangeschoven. We zaten in de gezamenlijke woonkamer waar het rook naar de zweetlucht van bejaarde mannen en minstens even oude pis. De meubels leken rechtstreeks uit een kringloopwinkel te komen. Ik had gekozen voor een particulier verpleeghuis, ‘persoonlijke benadering in een vertrouwde omgeving’, verzekerde de folder. En dat ook nog bijna in het centrum van Utrecht.

Het was een macabere rekenmiddag geweest. De kosten waren hoog, maar konden gedekt worden met de verkoop van het ouderlijk huis. Het was niet te verwachten dat hij zou doorleven tot het geld op was. Of hoopte ik daarop?

Wat volgde waren de formaliteiten die hoorden bij een eerste kennismaking. De arts kwam langs en schudde beleefd mijn vaders hand. Terwijl ik bezig was een vragenlijst van vijf pagina’s in te vullen, voerde mijn vader een onsamenhangend gesprek met een toekomstige medebewoner. De een strooide met woorden, de ander pakte ze op en vormde er naar eigen inzicht zinnen van. Ze gaven antwoord op niet-gestelde vragen en lachten om niet-gemaakte grappen. Het moet zo zijn, dacht ik. Het is goed zo.

De keuze was pijnlijk maar onvermijdelijk geweest. De kans dat het een keer mis zou gaan, werd steeds groter.

‘Uw vader is onberekenbaar,’ had de hoofdagent van het plaatselijke bureau gebromd toen ik hem weer eens moest komen halen. Het hemd van de agent vormde zich strak om zijn buik, de toe-

nemende druk op de knopen vertelde een verhaal van welvaart en onverschilligheid. Ik kon me niet voorstellen dat hij hard achter de dieven aan kon rennen. Waarschijnlijk was mijn vader de enige die hij die middag te pakken had kunnen krijgen.

‘Nu zijn het nog kleine diefstallen, maar wie weet wat er allemaal nog in dat hoofd verborgen zit.’

Hij had er ernstig bij gekeken. Mijn vader verward in de hoek. Nog veel te jong om oud te zijn.

‘Sorry,’ stamelde hij. ‘Ik was vergeten af te rekenen.’

De pijn en de gêne die ik voelde toen we niet veel later de trap af liepen. Mijn vader onhandig struikelend en gebogen. Het panikerende gevoel van de onmacht. Het clichématige idee de tijd te willen terugdraaien en vlak daarna het besef dat alles vanaf nu alleen nog maar één vernietigende kant op zou gaan.

Daar, op die trap, had ik voor het eerst de afstand gevoeld. Of beter gezegd: ik wilde hem voelen. De afstand die ik nooit gevoeld had, maar waar mijn zus Femke zich zo heimelijk in kon wentelen, bijna alsof ze ervan genoot. En ineens snapte ik haar. Door de afstand te erkennen werd alles makkelijker, eenvoudiger. Het was pijnlijk en definitief, maar lang niet zo pijnlijk als de langzame aftakeling in mijn vaders ogen. Mijn rol als jutter van de herinneringen die zijn brein zo nu en dan achteloos het strand op spuugde.

Genoegzaam liet ik me die middag even wegdrijven op de rol van de niet-zoon. Een vage onbekende. Hooguit een betrokken verzorger.

*

Wat mijn vader zich in zijn hoofd haalde, dat gebeurde. Daar werd thuis niet over gediscussieerd. Ik weet niet wanneer mijn moeder had besloten om niet langer tegen hem in te gaan, maar ik heb haar nooit *nee* horen zeggen. Ik kan me ook geen ruzies herinneren. Wel wist ik precies wanneer ze het niet met hem eens was. Dan keek ze hem net iets langer aan dan gewoonlijk, sloot een keer langzaam haar ogen en zei: ‘Goed.’

Ik denk niet dat mijn vader de aarzeling in haar houding ooit gezien heeft. Daar zorgde ze wel voor.

We woonden in een rijtjeshuis uit de jaren zeventig in een klein, conservatief dorp in Noord-Holland. Aan weerszijden woonden twee gezinnen die, zo op het eerste gezicht, net zo waren als wij en als de gezinnen die weer naast hen woonden. Achter op het plein speelden mijn zus en ik hele middagen met de buurkinderen, totdat het eten was bereid door onze moeders en we een voor een werden weggeroepen uit onze zelfverzonnen wereld van boeven, prinsessen en politieagenten.

In de zomer dat ik zeven jaar werd, besloot mijn moeder een bijbaan te nemen. Mijn vader, links en progressief, juichte haar besluit toe. Hij verheugde zich op de afkeurende blikken van de mensen in het dorp. Deze vrije vrouw die, van god los, gewoon haar eigen plan trok. Hij kocht voor haar een kleine poster van Rosie the Riveter, het symbool van feminisme dat uit Amerika was komen overwaaien. Rosie met haar gebalde vuisten en de biceps van een

kerel. WE CAN DO IT, stond er onder de tekening en mijn vader las die zin een paar keer hardop.

Voor mijn moeder had haar besluit weinig te maken met de burgerlijke ongehoorzaamheid die hij haar toebedeelde. Het enige wat ze wilde was de leegte maskeren die haar omringde sinds de dag dat wij naar school waren.

's Ochtends, als ze ons had weggebracht, fietste ze door het dorp op zoek naar nieuws. En 's avonds, als wij in bed lagen, pakte ze de typemachine en vertaalde wat ze had gezien en gehoord in korte nieuwsberichten voor de plaatselijke krant. Soms mocht ik de volgende dag met haar mee om de getypte stukken in te leveren. Samen fietsten we naar het nabijgelegen dorp waar de redactie zat.

We spraken over alles wat we tegenkwamen. Stopten bij de weilanden waar de koeien graasden alsof de tijd niet meer bestond. Ze legde me uit hoe dat werkte in een koeienlijf. Hoe het gras door vier verschillende magen ging en uiteindelijk het lijf verliet als stront. Hoe er vierhonderd liter bloed door de uiers moest gaan, om slechts één liter melk te produceren. Verwonderd keek ik naar de eeltige spenen die als opgeblazen latex handschoenen onder de logge lijven bungelden en ik probeerde me voor te stellen hoe de melk daaruit zou stromen, net zo mateloos als de liefde die ik voelde voor mijn moeders stem.

We fietsten verder en klommen op de kleine bunkers die in een ongrijpbaar ver verleden de soldaten langs de waterlinie hadden beschermd. Urenlang kon mijn moeder vertellen over gevechten die daar nooit hadden plaatsgevonden omdat het er simpelweg niet van gekomen was. Over wanhopige, vaak nog jonge soldaten die lachend en verveeld hun heroïsche dood idealiseerden. Soms waren de verhalen zo echt, dat ik ze kon zien liggen tegen de dikke muren, de mannen die nog jongens waren. Ik kneep mijn ogen halfdicht, tuurde door mijn wimpers en stelde me voor dat ik een van hen was. Het voelde eigenaardig vertrouwd. De eenvoud van hun lot was helder.

Als ze was uitgesproken, lieten we bij wijze van ritueel de stilte aan het woord, maar echt stil was het eigenlijk nooit. De wind ritselde in wisselende snelheid door de bladeren en het gras. We hoorden eekhoorns en vogels, elk seizoen weer andere soorten. En als we echt goed luisterden, hoorden we het zachte ruisen van het beekje verderop.

Op die momenten, als we daar zo lagen op het zachte mos waarmee de bunker zich tevergeefs probeerde te verschuilen in het landschap, dacht ik dat het onmogelijk was om ooit meer van iemand te houden dan van haar. Ongemakkelijk lag ik met mijn hoofd op haar knokige schouder. Ik volgde haar ademhaling, pulserend op het ritme van haar verhaal. Aaide zachtjes over de kleine haartjes op haar armen en stelde me voor hoe we samen opstegen. Zo de lucht in, als rook vervlogen in het veilige blauw van de hemel.

*

Ergens halverwege mijn jeugd, midden in de zomer, maakten mijn ouders ons vroeg in de ochtend wakker. Giechelend als tieners stonden ze aan ons bed.

‘Kom!’ riep mijn vader. ‘We gaan op reis.’

Mijn moeder beantwoordde mijn vragende blik met een ontwijkende glimlach. Speels trok ze haar schouders op.

‘Ik weet het verder ook niet.’ De twinkeling in haar ogen, verried de waarheid.

Femke stond verdwaasd in de deuropening van haar kamer.

‘Veel te vroeg,’ riep ze slaperig, nog te moe en te verbouwereerd om echt boos te klinken. ‘Ik hoef pas om halfnegen in de supermarkt te zijn.’

‘Niemand gaat vandaag werken, Fem,’ lachte mijn vader, die ondertussen druk bezig was met het pakken van zijn rugzak. De zwarte die hij altijd meenam als hij op reis ging en die het grootste deel van het jaar op de bodem van zijn kledingkast lag te wachten op nieuwe avonturen. Nieuwsgierig probeerde ik te zien wat hij erin stopte, in elk geval een groot boek en iets wat leek op een paar kleine brillen van papier. Ik kwam dichterbij, maar snel draaide hij zijn rug naar me toe.

‘Wat ik jullie ga laten zien, is leerzamer dan een leven lang boeken lezen,’ sprak hij geheimzinnig. Het was bijna alsof hij het wilde zingen, maar zich nog net kon inhouden.

Femke sjokte geïrriteerd naar de badkamer. Sinds een aantal maanden begreep ik haar niet meer. Vroeger waren we onafscheide-

lijk geweest. We speelden altijd samen. Op school en na school. Natuurlijk waren daar ook andere kinderen bij, maar Femke vormde de basis van waaruit ik het leven ontdekte. Een onwrikbare zuil, die boven alles uittorende, zodat verdwalen onmogelijk was.

Ruzie hadden we zelden. En als we ruzie hadden, dan over dingen die we net zo snel vergaten als regendagen op vakantie. In ons hoofd was het altijd zomer.

De dag dat ze zestien jaar werd, veranderde dat op slag. Ik was vroeg opgestaan om haar wakker te maken. Beneden had ik de kamer versierd en in mijn broekzak zat een klein fluwelen doosje met daarin een blauwe edelsteen aan een nepzilveren ketting.

‘Saffier,’ had de antiquair gefluisterd. ‘Dat staat voor trouw en loyaliteit.’

Ik had er maanden kranten voor bezorgd.

Het moment dat ik naar boven wilde lopen, zag ik hoe ze uit haar slaapkamer kwam. Dromerig. Afwezig. Haar vingers over het rulle behang van de overloop richting de badkamer. Ze stopte bij de trap, waar ik halverwege stil was blijven staan. Bijna gekwetst had ze me aangekeken. In mijn handen een chocoladecake met zestien brandende kaarsjes.

‘Gefeliciteerd...’ haperde ik.

Verwarring. Haar blik was anders, vreemd. Haar ogen lagen diep, alsof ze elk moment konden verdwijnen in haar hoofd. Het donkerste gedeelte waarin geen licht weerkaatst.

Zo stonden we daar. Minutenlang. Ons zwijgen kaatste heen en weer.

Uiteindelijk maakte ze zich van me los, aarzelde even en liep toen, zonder om te kijken, de badkamer in. Gelaten keek ik toe hoe de was van haar kaarsjes als stollend lava over het glazuur rolde.

Het sentiment achter een herinnering is niet solide, het past zich voortdurend aan. Aan de tijd en de gebeurtenissen. Een onvergetelijke vakantie met een geliefde is mooi zolang de geliefde nog in beeld is, maar wordt droevig zodra die geliefde is verdwenen.

Ik kon Femkes reactie op dat moment niet plaatsen, waardoor het een onuitwisbare indruk op me maakte, maar ik had er verder weinig gedachten bij. Pas jaren later zou deze herinnering pijnlijk worden. Door nieuwe informatie en het gekmakende besef dat de tijd inmiddels een onherstelbaar spoor van schade had aangericht.

In huis heerste die ochtend een broeierig soort opgewektheid, waarvan mijn vader zonder twijfel de bron was. Nadat hij zijn rugzak had ingepakt, was hij naar de keuken gesnelde waar mijn moeder bezig was de koelkast leeg te halen. Mijn vaders voorpret had iets egoïstisch, een genot dat hij koste wat het kost niet wilde delen. Het irriteerde me.

‘Wat gaan we doen?’ probeerde ik nog een keer.

‘Pak je spullen,’ antwoordde mijn moeder. ‘We gaan een lang weekend weg.’

Ze aarzelde even en zei toen: ‘Het wordt warm, maar ook koud.’

*

Niet veel later stonden we met zijn allen op Schiphol. Mijn vader klemde zijn rugzak stevig tussen zijn benen en tuurde naar een groot blauw bord. Femke hing verveeld tegen een paal en mijn moeder was op zoek naar een eetcafé.

‘Kijk, Tijn,’ riep mijn vader, wijzend naar het bord. ‘Boekarest!’

Ongelovig staarde ik naar boven. Alle mogelijkheden die ik in de auto naar Schiphol bedacht had, lagen minstens tweeduizend kilometer van Boekarest af.

‘Roemenië?’ riep Femke uit. ‘Wat moeten we in godsnaam in Roemenië?’

Mijn vader glimlachte. ‘De zon, Fem! We gaan naar de zon!’

We checkten in en sloten aan bij de controle. Het begon warm te worden. De koelte van de ochtend loste op in de middag. De trage stroom van lichamen sjokte lamgeslagen richting de banden. Niemand leek echt zin te hebben in een reis, niemand, behalve mijn vader. Opgetogen schuifelde hij stap voor stap dichterbij zijn doel.

Na de douane, wachtend bij de gate, besloot hij ons niet langer in spanning te houden.

‘Als we in Boekarest zijn, nemen we de trein naar de stad Constanța.’ Hij richtte zich niet speciaal op ons, maar op alle medepassagiers. Hij was de messias op een plastic stoel.

‘Vanuit daar gaan we naar het kustplaatsje Costinești. Ik heb gelezen dat het daar op zijn mooist zal zijn, de zonsverduistering. Niet zo’n half zonnetje zoals hier in Nederland, maar gewoon echt he-le-maal en natuurlijk de grootste kans op mooi weer.’

Mijn moeder klapte in haar handen.

‘We gaan de zonsverduistering zien!’ herhaalde ze enthousiast. Ik zag dat ze vooral blij was dat het grote woord eruit was. Mijn moeder hield niet van geheimen. Het bezorgde haar stress als er een cadeau was dat bewaakt moest worden. Of wanneer iemand een verrassingsfeest organiseerde. Dan worstelde ze met woorden. Woog haar zinnen zorgvuldig, en in elke poging niets te zeggen, zei ze alles.

Dat juist iemand als zij uiteindelijk zoveel jaren heeft kunnen zwijgen, verbaast me nu nog steeds. Ik denk dat er een verschil is tussen zwijgen en liegen, een flinterdun laagje ijs dat breekt bij de eerste zonnestraal.

De eclips dus. Opnieuw had mijn vader me weten te overrompelen. Natuurlijk had ik ervan gehoord. De natuurkundeleraar had er voor de zomer nog een halve les aan gewijd. Het moment dat, in dit geval, de maan tussen de aarde en de zon in kwam te staan en er verder niets overbleef dan een groot, zwart gat. Het sprak tot de verbeelding, maar niet meer dan dat. Ik begreep niet waarom mijn vader juist dit zo belangrijk vond. Zo essentieel dat hij er helemaal voor naar een klein Roemeens kustplaatsje wilde reizen. Met ons.

Om hem niet teleur te stellen glimlachte ik verrast en riep: ‘Wow.’ Iets beters wist ik niet te zeggen. Mijn moeder keek me schamper aan. Gegeneerd draaide ik mijn gezicht van haar af. Ze had het vermogen zo mijn ziel in te kijken.

Femke reageerde nadrukkelijk door niet te reageren. Haar hele houding was een stil protest.

Een steward riep in drie talen dat we gingen boarden. Zwijgzaam vormden de mensen een rij voor de slurf. Ik had nog nooit gevlogen en keek nieuwsgierig naar het grote vliegtuig aan het einde van de gang. Achter die raampjes zou ik straks plaatsnemen. Voorbij die raampjes zou ik wolken zien, misschien zelfs vogels. Bang voor

de hoogte was ik niet. Natuurlijk wist ik dat vliegtuigen konden neerstorten, maar ik beschikte over de onaantastbaarheid van de jeugd. Mijn leven was een eeuwigheid.

Gedwee sjokten we achter elkaar aan de cabine in. Zodra we zaten, zette Femke haar walkman op en staarde uit het raam. Ik durfde niet te zeggen dat ze op mijn plek zat. De ellende die dat teweeg zou brengen, woog niet op tegen het uitzicht. Voor ons zaten mijn ouders zacht met elkaar te fluisteren. Mijn moeder lachte en gaf mijn vader een speelse duw. Ze hadden er duidelijk zin in.

Ik zakte achterover in mijn stoel en dacht: laat maar komen, die verduistering, dan kunnen we allemaal weer naar huis.